

*Een instrument om interdisciplinaire
samenwerking te onderzoeken binnen de
Nederlandse zorg voor jeugd*

**E. J. van 't Hoff, S. J. Benjamins &
A. Haveman-Nies**

**JGZ Tijdschrift voor
jeugdgezondheidszorg**

ISSN 1567-8644
Volume 52
Number 1

Tijdschr Jeugdgezondheidsz (2020)
52:14-19
DOI 10.1007/s12452-019-00204-4

Your article is protected by copyright and all rights are held exclusively by Bohn Stafleu van Loghum is een imprint van Springer Media B.V., onderdeel van Springer Nature. This e-offprint is for personal use only and shall not be self-archived in electronic repositories. If you wish to self-archive your article, please use the accepted manuscript version for posting on your own website. You may further deposit the accepted manuscript version in any repository, provided it is only made publicly available 12 months after official publication or later and provided acknowledgement is given to the original source of publication and a link is inserted to the published article on Springer's website. The link must be accompanied by the following text: "The final publication is available at link.springer.com".

Tijdschr Jeugdgezondheidsz (2020) 52:14–19
<https://doi.org/10.1007/s12452-019-00204-4>

Een instrument om interdisciplinaire samenwerking te onderzoeken binnen de Nederlandse zorg voor jeugd

E. J. van 't Hoff · S. J. Benjamins · A. Haveman-Nies

Published online: 17 January 2020

© Bohn Stafleu van Loghum is een imprint van Springer Media B.V., onderdeel van Springer Nature 2020

Samenvatting Inleiding: Sinds de transitie in de jeugdhulp wordt interdisciplinair samenwerken binnen de zorg voor jeugd steeds belangrijker. Op de Noord-Veluwe werd de Amerikaanse Index of Interdisciplinary Collaboration (IIC) vertaald om samenwerking binnen het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) te onderzoeken. Dit artikel beschrijft het proces van vertaling en validatie van de vragenlijst.

Methode: De IIC bestaat uit 42 vragen, verdeeld over vijf 'componenten'. De vragenlijst werd vertaald naar het Nederlands, gevolgd door terugvertaling en aanpassing aan de CJG-context. Aangevuld met demografische items werd de vragenlijst verspreid onder alle 133 CJG-medewerkers van de regio Noord-Veluwe. Zij konden hun antwoorden geven op een vijfpuntslikertschaal. Constructvaliditeit en interne consistentie werden gemeten via een exploratieve factoranalyse (EFA) en Cronbach's alfa.

Resultaten: Het responspercentage van de vragenlijst was 91%. De EFA leverde acht factoren op, met een duidelijke clustering voor twee van de vijf componenten en een diffuse lading over meerdere factoren voor de overige drie. Alle componenten van de vertaalde IIC lieten een hoge (>0,70) Cronbach's alfa zien, met uitzondering van Flexibiliteit (0,53).

Conclusie: De vertaalde IIC lijkt een bruikbaar en valide instrument om interdisciplinaire samenwerking

in de zorg voor jeugd in Nederland te meten. De component Flexibiliteit behoeft verdere aanpassing. Voor een sterkere onderbouwing van de validiteit en bruikbaarheid is aanvullend onderzoek nodig, met meer en mogelijk andere respondenten.

Trefwoorden interdisciplinaire samenwerking · zorg voor jeugd · jeugdgezondheidszorg · Centrum voor Jeugd en Gezin · sociaal domein

Inleiding

Samenwerken is een belangrijk onderdeel van het werk van de professional in de jeugdgezondheidszorg (JGZ), en het wordt alleen maar belangrijker. Sinds in 2015 de transitie van de zorg voor jeugd een feit is wordt er rondom kinderen en jeugdigen steeds meer samengewerkt tussen de JGZ en het sociaal domein. Dit gebeurt onder verschillende namen en in uiteenlopende samenstellingen: het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), Ouder en Kind Team (OKT), Jeugd en Gezinsteam (JGT), sociaal wijkteam, enzovoort. Soms maakt de JGZ deel uit van deze teams, soms werken JGZ-medewerkers parallel daaraan, maar in alle gevallen is samenwerken nodig. In de regio Noord-Veluwe worden de CJG's in de kern gevormd door GGD Noord- en Oost-Gelderland (GGD NOG) JGZ, Icare JGZ en Stichting Jeugd Noord-Veluwe. GGD NOG voert de JGZ uit voor 4- tot 18-jarigen, Icare JGZ doet dit voor 0- tot 4-jarigen en de Stichting Jeugd Noord-Veluwe biedt ambulante jeugdhulp aan jongeren en gezinnen. Samen vormen deze organisaties de toegang tot zwaardere jeugdhulp en de jeugdpsychiatrie. Ze kregen de bestuurlijke opdracht van de gemeenten in de regio om meer integraal samen te gaan werken rondom jeugdigen. In het kader van deze integrale samenwerking wordt een gezamenlijk dossier ontwikkeld, dat tevens volledig toegankelijk is voor

E. J. van 't Hoff
GGD Noord- en Oost-Gelderland, Warnsveld, Nederland

S. J. Benjamins (✉)
Icare JGZ, Meppel, Nederland
j.benjamins@cjgnoordveluwe.nl

S. J. Benjamins · A. Haveman-Nies
Wageningen University, Wageningen, Nederland

A. Haveman-Nies
Academische Werkplaats Agora, Zutphen, Nederland

ouders en jongeren. Er is een onderzoek gaande dat bestaat uit een proces- en effectevaluatie, waarbij de effectevaluatie zich richt op de vraag in hoeverre het werken in dit 'Jeugdossier Noord-Veluwe' bijdraagt aan een betere samenwerking tussen de verschillende disciplines binnen het CJG. Daarnaast richt het onderzoek zich op het versterken van de eigen regie bij ouders en jongeren door de volledige ontsluiting van de inhoud van het dossier.

Om verandering in interdisciplinaire samenwerking te onderzoeken wordt gebruikgemaakt van een bestaande en in de Verenigde Staten reeds gevalideerde vragenlijst over interdisciplinaire samenwerking tussen *social workers* en andere disciplines, de Index for Interdisciplinary Collaboration (IIC) [1, 2]. Op basis van onderzoek onder maatschappelijk werkers ontwikkelden Bronstein en collega's een model voor interdisciplinaire samenwerking en deze vragenlijst (tab. 1; [3]). In haar model onderscheidt Bronstein vijf kerncomponenten van interdisciplinaire samenwerking:

- *Onderlinge afhankelijkheid*: alle professionals weten dat zij afhankelijk zijn van anderen voor het bereiken van doelen en uitvoeren van taken;
- *Nieuw ontwikkelde professionele activiteiten*: bijvoorbeeld een werkwijze, protocol of programma dat in onderlinge samenwerking ontstaat en ertoe leidt dat doelen gehaald worden die de afzonderlijke disciplines niet hadden kunnen bereiken;
- *Flexibiliteit*: het bewust optreden van rolvervaging, bijvoorbeeld het bereiken van een compromis in het geval van onenigheid of het creatief aanpassen van de professionele rol aan wat in een specifieke situatie nodig is;
- *Collectief eigenaarschap van doelen*: de gedeelde verantwoordelijkheid om gestelde doelen te bereiken;
- *Reflectie op het proces*: aandacht van de samenwerkende partijen voor het proces van samenwerken: wat gaat daarbij goed en wat kan er beter?

Daarnaast beschrijft het model factoren die interdisciplinaire samenwerking zowel positief als negatief kunnen beïnvloeden, namelijk de professionele rol, de geschiedenis van de samenwerking, structurele kenmerken en persoonlijke kenmerken. In de vragenlijst zijn deze beïnvloedende factoren niet opgenomen.

In dit artikel wordt het proces van vertalen en valideren van deze Amerikaanse vragenlijst beschreven en onderzocht of de vertaalde vragenlijst een betrouwbaar meetinstrument is in de context van de Nederlandse zorg voor jeugd.

Methode

Voor de vertaling is de richtlijn van Beaton en collega's als uitgangspunt genomen [4]. Deze beschrijft de verschillende stappen die doorlopen moeten worden bij het aanpassen van een vragenlijst voor een andere taal

en context. Globaal houdt dit in: een heen- en terugvertaling, en een pretest.

Vertaling

De vragenlijst is vertaald door een van de auteurs (SJB) en een niet-medische collega. Een student met Engels Cambridge C2-taalvaardigheidsniveau heeft de vragenlijst terugvertaald. Een controle heeft plaatsgevonden door een tweede student met hetzelfde taalvaardigheidsniveau in Engels. Verschillen tussen origineel en terugvertaling zijn door de vier vertalers vergeleken met de vertaalde vragenlijst. Via discussie en raadpleging van Engelstalige woordenboeken is de meest passende vertaling gekozen.

Aanpassing aan de context

Als pretest en om de vragenlijst aan te passen aan de context van het CJG zijn alle vragen besproken met een team van collega's (een beleidsmedewerker en drie uitvoerende professionals van de drie organisaties binnen het CJG). Contextspecifieke terminologie, bijvoorbeeld 'collega van een andere discipline', is vervangen door meer CJG-specifieke uitdrukkingen, zoals in dit geval 'mijn CJG-collega'. Ook is de vragenlijst beoordeeld op leesbaarheid. Ten slotte is de aangepaste vragenlijst nogmaals vergeleken met het origineel (SJB en studenten), om er zeker van te zijn dat de aanpassingen geen inhoudelijke verschillen met de originele vragenlijst hadden opgeleverd.

Het meetinstrument

De vertaalde vragen zijn opgenomen in een online medewerkersvragenlijst, samen met een aantal vragen over demografische kenmerken (onder andere leeftijd, geslacht, werkervaring, discipline en organisatie waarbij men werkt). Analoog aan de originele vragenlijst konden respondenten antwoord geven op een vijf-puntslikertschaal, waarbij 1 stond voor 'helemaal me eens' en 5 voor 'helemaal oneens'. Daarnaast werd een optie 6 (weet ik niet/niet van toepassing) toegevoegd, aangezien een deel van de CJG-professionals een ondersteunende functie had en daardoor mogelijk niet de vragen met betrekking tot cliëntcontacten of inhoudelijke onderwerpen zou kunnen beantwoorden.

De dataverzameling

Dataverzameling vond plaats van 9 november tot 30 december 2018, met behulp van de online enquête tool Analyzer. Zowel medewerkers met directe cliëntcontacten (jeugdartsen, jeugdverpleegkundigen, gedragsdeskundigen en jeugd- en gezinswerkers), als ondersteunende medewerkers (assistenten, screeners, planners en teamondersteuners) van alle CJG-locaties in de regio Noord-Veluwe ontvingen een uitnodiging om de vragenlijst in te vullen. Een link naar de

Onderzoeksartikel

Tabel 1 Vertaalde en aangepaste vragenlijst over interdisciplinaire samenwerking. De vijf componenten zijn gecursiveerd. De originele IIC-vragenlijst is te vinden in het artikel van Bronstein en collega's [2]

<i>Onderlinge afhankelijkheid</i>
1. Ik maak gebruik van de specifieke expertise van mijn CJG-collega's
2. Ik geef consequent feedback aan mijn CJG-collega's
3. Mijn CJG-collega's maken voor verschillende taken gebruik van mij en mijn vakgenoten
^a 4. Samenwerking met mijn CJG-collega's is niet belangrijk voor mijn mogelijkheden om jeugdigen en ouders te helpen
^a 5. Mijn CJG-collega's en ik communiceren zelden
6. Mijn CJG-collega's begrijpen het onderscheid tussen mijn rol en hun rol goed
^a 7. Mijn CJG-collega's verwijzen ouders en jeugdigen niet voor de passende redenen door naar mij
8. Ik kan aangeven op welke terreinen mijn professionele rol zich onderscheidt van die van CJG-collega's
9. Ik zie het als een deel van mijn professionele rol om anderen met wie ik werk te ondersteunen in hun rol
10. Mijn CJG-collega's verwijzen vaak naar mij
^a 11. Samenwerken met CJG-collega's maakt geen onderdeel uit van mijn taakomschrijving
^a 12. Mijn CJG-collega's behandelen mij niet als een gelijke
13. Mijn CJG-collega's vinden dat zij zonder mij en mijn vakgenoten hun werk niet even goed kunnen doen
<i>Nieuw ontwikkelde professionele activiteiten</i>
14. Uit het gezamenlijke werk van de verschillende disciplines binnen het CJG komen nieuwe onderscheidende programma's voort
15. Protocollen en werkafspraken binnen het CJG weerspiegelen dat er samenwerking plaatsvindt tussen de verschillende disciplines/organisaties
16. Er bestaan formele procedures om de dialoog tussen professionals van de verschillende disciplines te faciliteren (bijvoorbeeld in gestructureerde gezamenlijke overleggen of casusbesprekingen)
^a 17. Ik ben me er niet van bewust dat er in mijn CJG (of op regionaal niveau) een project, task force of commissie is ontstaan vanuit gezamenlijke inspanning tussen de disciplines/organisaties
18. Werken met CJG-collega's leidt tot resultaten die we alleen als vakgenoten niet hadden kunnen bereiken
19. Uit mijn werk met CJG-collega's komen creatieve resultaten voort die ik niet had kunnen voorspellen
<i>Flexibiliteit</i>
20. Als het belangrijk is, ben ik bereid taken op te pakken die buiten mijn taakomschrijving vallen
^a 21. Ik ben niet bereid autonomie in te leveren om bij te dragen aan het gemeenschappelijk oplossen van problemen
22. Ik gebruik formele en informele manieren om met mijn CJG-collega's problemen op te lossen
^a 23. Mijn CJG-collega's houden op een rigide wijze vast aan hun taakomschrijving
24. Mijn CJG-collega's en ik werken op veel verschillende manieren met elkaar samen
<i>Collectief eigenaarschap van doelen</i>
25. CJG-collega's met wie ik mee samenwerk moedigen betrokkenheid van familieleden bij begeleiding of hulpverleningstrajecten aan
^a 26. Mijn CJG-collega's zijn niet gemotiveerd om samen te werken
27. Mijn CJG-collega's spannen zich met mij in om conflicten te exploreren en op te lossen
28. Wanneer collega's van verschillende disciplines samen beslissingen nemen onderzoeken ze gestructureerd verschillende oplossingsrichtingen
29. Het contact met mijn CJG-collega's vindt plaats in een klimaat waar ruimte is om van elkaar te verschillen en het oneens te zijn
30. Onze klanten (ouders/jongeren) nemen deel aan interdisciplinaire overleggen die hen betreffen
31. Professionals van alle verschillende disciplines nemen verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen van inhoudelijke werkwijzen en protocollen
^a 32. Bij het implementeren van inhoudelijke werkwijzen en protocollen doen niet alle disciplines binnen het CJG mee
33. Professionals van de verschillende disciplines zijn rechte doorzee als ze informatie delen met klanten (ouders/jongeren)
<i>Reflectie op het proces</i>
34. Mijn CJG-collega's en ik bespreken regelmatig verschillende strategieën om onze werkrelatie te verbeteren
35. Mijn CJG-collega's en ik spreken over manieren om andere professionals bij ons werk te betrekken
^a 36. Mijn CJG-collega's doen geen moeite om een positief klimaat te creëren binnen onze organisatie
37. Ik ben optimistisch over de mogelijkheden van mijn CJG-collega's om met mij te werken aan het oplossen van problemen
38. Ik help mijn CJG-collega's om conflicten met andere professionals rechtstreeks bespreekbaar te maken
39. Als er belemmeringen zijn om succesvol samen te werken is het net zo waarschijnlijk dat mijn CJG-collega's dit aan de orde stellen als dat ik het doe
40. Mijn CJG-collega's en ik spreken over onze professionele overeenkomsten en verschillen, zoals onze rol, competenties en stereotypes
^a 41. Mijn CJG-collega's en ik evalueren ons werk niet samen
42. Ik bespreek samen met mijn CJG-collega's in welke mate ieder van ons betrokken moet zijn bij een bepaalde casus
De antwoordcategorieën bestonden uit: helemaal mee eens (1), mee eens (2), neutraal (3), oneens (4), helemaal mee oneens (5), weet ik niet/niet van toepassing (6)
^a Deze vragen zijn gespiegeld geformuleerd om de mogelijkheid van een response set te minimaliseren

vragenlijst werd verspreid via e-mail; herinneringen volgden twee en zes weken later.

Statistische analyses

Factoranalyse

Voor het uitvoeren van de analyses werd versie 25 van het Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) gebruikt. Eerst is een exploratieve factoranalyse (EFA) uitgevoerd op de vertaalde vragenlijst. Hiervoor is gebruikgemaakt van maximum likelihood-extractie met Promax-rotatie om inzicht te krijgen in de structuur van factoren in de data. De Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test en Bartlett's toets zijn uitgevoerd om te onderzoeken of het gebruik van een factoranalyse gerechtvaardigd was. De KMO bleef met 0,85 boven de grenswaarde van 0,5. Samen met een statistisch significante toets van Bartlett ($p \leq 0,001$) ondersteunde dit het gebruik van een factoranalyse. Vraag 26, 36 en 41 zijn uitgesloten van deze analyse, omdat ze niet clusterden met andere vragen (anti-image-correlatie $< 0,5$). Er waren acht factoren met eigenwaarden boven 1,0, die conform het Kaiser-Guttman-criterium werden bewaard. Aan alle aannamen van de EFA (normaliteit, homogeniteit van variantie en uitbijters), behalve steekproefgrootte, werd voldaan.

Cronbach's alfa-analyse

Interne consistentie is bepaald met behulp van een Cronbach's alfa-analyse voor zowel de volledige set vragen over samenwerking, als de vijf componenten van interdisciplinaire samenwerking afzonderlijk.

Resultaten

De vertaalde en aangepaste vragenlijst (tab. 1) is verspreid onder 130 medewerkers. Uiteindelijk hebben 118 medewerkers de vragenlijst volledig ingevuld (respons: 91%). Deze groep bestond uit 109 vrouwen (92,4%) en 9 mannen (7,6%). De grootste leeftijdscategorie betrof medewerkers tussen 50 en 60 jaar oud (29,7%).

De factoranalyse

De acht gevonden factoren verklaarden samen 64% van de itemvariantie, waarbij de eerste factor een groot deel van de variantie verklaarde (33%). De overige zeven factoren verklaarden een veel kleiner deel van de variantie, namelijk: factor 2: 7,4%; factor 3: 5,4%; factor 4: 5,0%; factor 5: 4,3%; factor 6: 3,5%; factor 7: 3,2% en factor 8: 2,7%. De patroonmatrix met de 42 items die clusteren op de acht factoren staat in tab. 2. De items van Onderlinge afhankelijkheid (items 1–13) laadden grotendeels op de factoren 2 en 3; voor Nieuw ontwikkelde professionele activiteiten (items 14–19) laadden ze op factoren 1 en 4; Flexibiliteit (items 20–24) laadde op factor 3, 4, 5, 6 en 7; Collectief eigenaarschap van doelen (items 25–33)

Tabel 2 Factoranalyse, patroonmatrix. Per vraag is aangegeven op welke factor deze laadt

	Factor							
	1	2	3	4	5	6	7	8
V1		0,553						
V2		0,715						
V3		0,618						
V4			0,939					
V5			0,608					
V6		0,651						
V7			0,725					
V8		0,671						
V9		0,373						
V10		0,664						
V11			0,622					
V12			0,378		0,546			
V13	0,507							
V14	0,841							
V15	0,645							
V16	0,677							
V17				0,687	0,415			
V18						0,960		
V19				0,474			0,322	
V20						0,319		
V21			0,395					
V22							0,437	
V23					0,731			
V24							0,962	
V25	0,434			0,352				
V26*								
V27				0,304				
V28	0,650							
V29		0,464						
V30				0,627				
V31	0,617							
V32					0,476			
V33	0,616							
V34								0,826
V35				0,528				0,330
V36*								
V37		0,357					0,347	
V38				0,625				
V39	0,666	0,365						
V40	0,536							
V41*								
V42	0,556							

Noot: alleen factorladingen met een waarde $> 0,30$ zijn opgenomen in de tabel
 * Deze variabelen zijn uitgesloten van analyse vanwege een te lage anti-image-correlatie ($< 0,5$)

Onderzoeksartikel

Tabel 3 Interne consistentie, gemeten met Cronbach's alfa, voor de gehele vragenlijst en per component

Component	N items	Cronbach's alfa
Volledige vragenlijst van Bronstein	42	0,921
Onderlinge afhankelijkheid	13	0,788
Nieuw ontwikkelde professionele activiteiten	6	0,724
Flexibiliteit	5	0,534
Collectief eigenaarschap van doelen	9	0,776
Reflectie op het proces	9	0,822

laadde op factor 1, 4 en 5 en Reflectie op het proces (items 34–42) laadde op factoren 1, 2, 4, 7 en 8.

Cronbach's alfa

Tabel 3 bevat de resultaten van de Cronbach's alfa-analyse voor zowel de volledige 42-itemsvragenlijst van Bronstein als elke individuele kerncomponent van de IIC. Cronbach's alfa was 0,92 voor de 42-itemsvragenlijst van Bronstein. Voor de afzonderlijke componenten lag Cronbach's alfa tussen 0,72 (Nieuw ontwikkelde professionele activiteiten) en 0,82 (Reflectie op het proces). Alleen de component Flexibiliteit scoorde met 0,53 lager. Uit de analyse bleek dat geen enkele losse vraag uit de vertaalde vragenlijst verwijderd hoefde te worden om Cronbach's alfa betrouwbaarder te maken.

Beschouwing

Het doel van dit onderzoek was om de betrouwbaarheid van de vertaalde IIC te toetsen in de context van de zorg voor jeugd in Nederland. De componenten Onderlinge afhankelijkheid en Nieuw ontwikkelde professionele activiteiten laten een goede interne consistentie en constructvaliditeit zien in zowel EFA als Cronbach's alfa. De componenten Collectief eigenaarschap van doelen en Reflectie op het proces scoorden ook goed in de Cronbach's alfa-analyse, maar laadden diffuus op verschillende factoren in de EFA. Flexibiliteit scoorde zowel in de Cronbach's alfa-analyse als in de EFA het laagst van alle componenten. Vooral de diffuse lading op verschillende factoren van de drie laatstgenoemde componenten week af van de bevindingen van Bronstein.

Vertaling

Bij het vertalen van de vragenlijst is enigszins afgeweken van de richtlijn: de *forward*-vertaling is gemaakt door twee mensen samen, in plaats van onafhankelijk van elkaar. De terugvertaling is gemaakt en gecontroleerd door twee studenten met het hoogste taalvaardigheidsniveau in de Engelse taal (Cambridge C2), in plaats van native speakers. De richtlijn beveelt onafhankelijke vertalingen en een terugvertaling door een native speaker aan om een zo consistent mogelijke

vertaling te realiseren. Een onderzoek naar interdisciplinaire samenwerking tussen artsen van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen en ggz-artzen van Holwerda en collega's maakte gebruik van een vertaling van dezelfde vragenlijst van Bronstein, maar dan in een andere context [5, 6]. In dit onderzoek vond een *forward*-vertaling plaats door twee onderzoekers, een nabespreking met een derde onderzoeker en een pretest onder tien professionals. Een vergelijking tussen beide vertalingen leverde voor de strekking van de vragen geen noemenswaardige verschillen op, hoewel geen van beide vertalingen strikt volgens de richtlijn tot stand is gekomen.

De factoranalyse

Uit de factoranalyse kwamen acht factoren, terwijl Bronstein en collega's er vijf vonden. Daarbij laadden de vragen over Onderlinge afhankelijkheid op factor 2 en 3 en de vragen over Nieuw ontwikkelde professionele activiteiten op factor 1 en 4. De andere componenten laadden diffuus over verschillende factoren. In het onderzoek van Bronstein laadden de vijf componenten duidelijker op een, hooguit twee factoren. Hiervoor zijn een paar verklaringen te bedenken. In de eerste plaats is een andere rotatiemethode gebruikt dan in het onderzoek van Bronstein, namelijk de Promax in plaats van de Varimax. De reden daarvoor is dat verwacht werd dat de factoren zouden correleren. Bij toepassing van andere rotatiemethoden bleek dat deze de resultaten van Bronstein niet beter benaderden. Ten tweede heeft Bronstein met haar vragenlijst alleen uitvoerende professionals bevroegd, terwijl in dit onderzoek ook ondersteunend personeel is geïnccludeerd. Deze keuze is gemaakt omdat zij als een wezenlijk onderdeel van het multidisciplinaire team worden beschouwd. Dat maakte echter dat er een antwoordoptie 'weet ik niet/niet van toepassing' moest worden toegevoegd. Zowel deze toevoeging als het bevragen van ondersteunend personeel zou de factoranalyse hebben kunnen beïnvloed. Bij het herhalen van de factoranalyse met uitsluiting van de ondersteunende medewerkers of het als 'missing' bestempelen van de antwoordcategorie 'weet ik niet/niet van toepassing' kwam het resultaat niet dichterbij dat van Bronstein. Ten slotte was de steekproef niet erg groot, wat de meest waarschijnlijke verklaring voor het verschil lijkt te zijn. Voor een goede EFA zijn er voor ieder individueel item in een vragenlijst vijf mensen in de steekproef nodig. Dat betekende dat de steekproef ten minste $n=250$ diende te zijn, terwijl het in werkelijkheid om een steekproef van $n=118$ ging. Omdat met deze kleine steekproefgrootte niet zeker was dat de factoranalyse voldoende betrouwbaar was, en er ook geen mogelijkheid was om de steekproef nog te vergroten, is besloten de factoren en bijpassende verdeling in componenten over te nemen van Bronstein. Voor deze vijf componenten is de Cronbach's alfa berekend.

Cronbach's alfa

De scores van de Cronbach's alfa waren hoog en kwamen sterk overeen met de scores uit het onderzoek van Bronstein. Opvallend was de lage score voor Flexibiliteit, zowel in de vertaalde (0,53), als in de originele (0,62) vragenlijst. Als de Cronbach's alfa lager is dan 0,70 is de interne validiteit van het construct onvoldoende. Kijkend naar de vragen die onder deze component vallen, lijkt het alsof niet een, maar twee constructen gemeten worden. Het gaat niet alleen om flexibiliteit in taakopvatting, maar ook om flexibiliteit bij het oplossen van vraagstukken. Bij het eerste speelt ook mee in hoeverre professionals van het management de ruimte krijgen om flexibel met hun taakopvatting om te gaan. In de CJG's werken veel professionals die weliswaar geacht worden zelfsturend te zijn, maar die afkomstig zijn uit een cultuur waar alles verantwoord moest worden aan leidinggevenden en werkbegeleiders. Het al dan niet flexibel omgaan met het oplossen van vraagstukken wordt ook mede door de organisatiecultuur bepaald, maar is veel meer persoonsafhankelijk. Wij sluiten ons aan bij de conclusie van Bronstein dat flexibiliteit als construct in de vragenlijst beter uitgewerkt moet worden. In andere onderzoeken waar de IIC ook werd gebruikt zijn Onderlinge afhankelijkheid en Flexibiliteit vaak samen genomen [5, 6]. Dit wordt echter door de factoranalyse van Bronstein niet ondersteund.

Conclusie

Dit onderzoek wijst erop dat de IIC consistent is vertaald naar en aangepast is aan de context van de zorg voor jeugd in Nederland en dat de vertaalde vragenlijst een betrouwbaar instrument is om interdisciplinaire samenwerking in de zorg voor jeugd te meten. De uitkomsten van de nulmeting met de vragenlijst wijzen daar ook op. Weliswaar kunnen de resultaten daarvan in dit stadium van het onderzoek nog niet gedeeld worden, maar de uitkomsten bleken grotendeels overeen te stemmen met de manier waarop de onderlinge samenwerking binnen de CJG's op dit moment ervaren wordt. Er is nu dus een instrument waarmee JGZ-

organisaties en andere organisaties in de zorg voor jeugd een belangrijk aspect van de kwaliteit van de zorg in beeld kunnen brengen. Ten aanzien van het onderdeel Flexibiliteit is nog nadere aanpassing van de vragenlijst nodig, aangezien de huidige component in de Cronbach's alfa te laag scoort en samenvoegen van deze component met Onderlinge afhankelijkheid niet de juiste oplossing lijkt te zijn. Daarnaast is herhaling van de EFA en Cronbach's alfa met een grotere onderzoeksgroep nodig om een definitieve positieve uitspraak te kunnen doen over de constructvaliditeit van de vertaalde vragenlijst. De laatste stappen in het proces zijn dan nog het verder toetsen van de validiteit en de bruikbaarheid.

Literatuur

1. Bronstein L. Index for Interdisciplinary Collaboration (IIC) 2002 [Questionnaire for Interdisciplinary Collaboration as developed by Laura Bronstein et al]. 2002. <https://nexusipe-resource-exchange.s3-us-west-2.amazonaws.com/IIC.Index%20for%20Interdisciplinary%20Collaboration.docx>. Geraadpleegd op: 2 januari 2020.
2. Bronstein LR. Index of interdisciplinary collaboration. (Instrument Development). Soc Work Res. 2002;26(2): 113–27.
3. Bronstein LR. A model for interdisciplinary collaboration. Social Work. 2003;48(3):297–306.
4. Beaton DE, Bombardier C, Guillemin F, Ferraz MB. Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. Spine. 2000;25(24):3186–91.
5. Holwerda A, Fokkens A, Engbers C, Brouwer S. Samenwerking tussen GGZ en UWV gericht op re-integratie van mensen met een matige tot ernstige psychische stoornis. Tijdschr Bedrijfs Verzekeringsgeneesk. 2015;23(8):350–5.
6. Holwerda A, Fokkens AS, Engbers C, Brouwer S. Collaboration between mental health and employment services to support employment of individuals with mental disorders. Disabil Rehab. 2016;38(13):1250–6.

E.J. van 't Hoff, Epidemioloog

S.J. Benjamins, Promovenda; arts M&G

dr. A. Haveman-Nies, Associate professor; Coördinator; Epidemioloog